

Debatt

debatt@dn.no

Humanistisk kapital

Hos Francis Sejersted var økonomi alltid et spørsmål om politikk, verdier og lykkelige eller ulykkelige øyeblikk og valg.

Torsdag 3. september bisettes Francis Sejersted. En forpliktet humanist med mange gode samfunns-gjerninger på samvittigheten. Noen av dem var synlige for all verden. Som Nobelkomiteens leder nådde tildelinger og budskap alle.

Som leder for det forsknings-senteret han selv etablerte, Senter for teknologi og menneskelige verdier (TMV), hadde han også en inspirerende samfunnsengasjert og offentlig profil. For den rekken av studenter som ble vervet til senteret, var hans daglige iverksettelse av akademiske normer like viktige. Han tok deg på ordet, i betydningen hørte på hva du sa, ikke hvem du var eller hvor du kom ifra. Akademisk arbeid sto fram som vesentlig og meningsfylt.

Francis Sejersted løftet også samfunnet og politikken inn i vitenskapen. Ikke som agitasjon og forsvarstale for ideologier og bestemte politiske saker, men i betydningen vitenskap som samfunns-sak, ja som kall. Francis Sejersted sådde aldri tvil om vitenskapens og humanioras nytte. Ikke bare som løsninger på tekniske eller økonomiske problemer, men i troen på

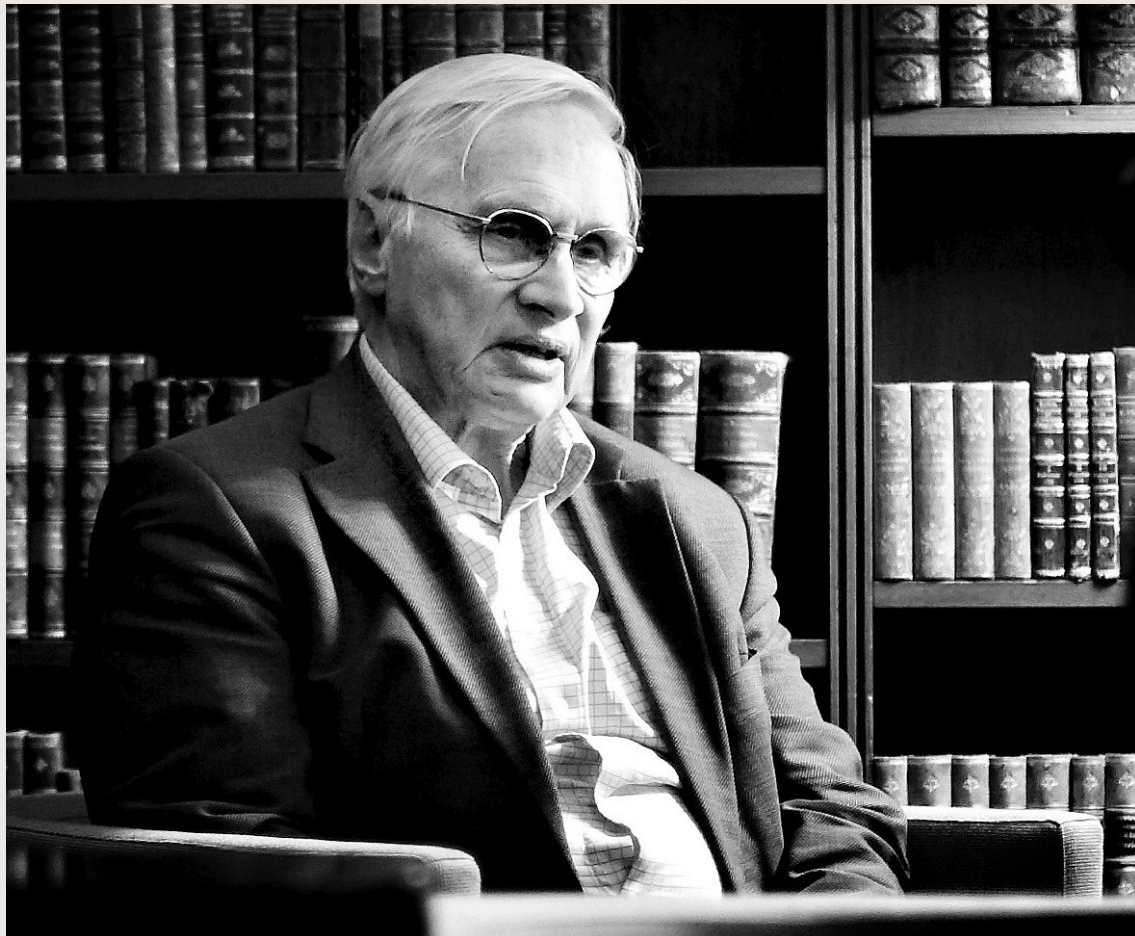
Kristin Asdal ved Senter for teknologi, innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo.

humanioras evne til å sette problemer under debatt og til både kritisk og konstruktivt å kunne gripe inn i samfunnsutviklingen.

Francis Sejersted var økonomisk historiker, men mindre opptatt av verdiskaping i snever økonomisk forstand. Da han etablerte et senter med verdier i tittelen, var det heller verdier i betydningen det som skal til for å håndtere vekst og velstand. Hos Sejersted var økonomi alltid også et spørsmål om politikk, verdier og lykkelige eller ulykkelige øyeblikk og valg.

Det markedet som i nyhetsbildet daglig portretteres som et selvstendig handlende subjekt med følelser og reaksjonsevne, er langt fra den historiske introduksjonen til økonomien Francis Sejersted ga.

Der mange historikere dyrker en framstillingsform

Der mange historikere dyrker en framstillingsform preget av strategiske, interessedrevne enkeltaktører, betonet Sejersted hvordan individer bar fram samfunnets normer og hvordan fellesskap ble gjort, skriver Kristin Asdal om Francis Sejersted. Foto: Per Ståle Bugjerde

Innlegg Kristin Asdal

preget av strategiske, interessedrevne enkeltaktører, betonet Sejersted hvordan individer bar fram samfunnets normer og hvordan fellesskap ble gjort. «Demokratisk kapitalisme», ett av Sejersteds innflytelsesrike begreper, kan leses som en slik fellesskapsstruktur: Hvordan et demokrati kan forme sin egen vei og versjon av kapitalismen - en vei som kunne blitt en annen.

Når det senteret han ledet, hadde verdier i tittelen, skal det også leses som en brodd mot etikken i betydningen regler og enkle prinsipper som skal veilede for handling. I dette lå en skepsis mot troen på at det gode samfunn kan utvikles gjennom et knippe regler og en fasit satt opp av etikk eksperter.

Francis' TMV var også i bredere forstand tuftet på kritisk å forstå profesjoners og eksperters virke og makt. Hvilke verdier og normer bærer de selv fram? Å kunne reflektere over vitenskapens bidrag, ikke bare til løsninger, men også som produsent av samfunnsutfordringer og problemer, var et nødvendig krav til risiko-samfunn som våre.

Det er dermed ikke tilfeldig at det forskningsfeltet Francis bidro til å stifte og befeste i Norge, var forskning om forskning og det internasjonale tverrfaglige feltet for studier av vitenskap, teknologi og kultur. Det meta-perspektivet på kunnskap dette innebar, fikk en bestemt og sterk Sejersted-kulør: Var det ikke egentlig kulturvitenskapene som hadde den egentlige innsikt og ekspertise i statskunst? I Sejersteds tapning var kulturfagene og humaniora aldri kun til for utsmykning og tradisjonsbevaring. Økonomi, som all annen vitenskap, var del av samfunnet, og behøver kulturfagene for å bli forstått og forstå seg selv.

Den konservative Francis selv var ingen forsvarer av alt bestående. Menneskelige verdier ble ikke satt opp imot teknologi.

Francis Sejersted 1936-2015

- Sejersted døde 25. august, 79 år gammel
 - Han ble dosent i historie i 1971 og professor i sosial og økonomisk historie ved Universitetet i Oslo i 1973.
 - Som professor ved UiO gjennom 25 år var Sejersted avgjørende for etableringen av økonomisk historie som akademisk disiplin, men han har markert seg vel så tydelig innen politisk historie.
 - Sejersted var en av initiativ-takerne til Senter for teknologi og menneskelige verdier. Fra 1988 til 1998 var han leder for senteret. I dag er navnet TIK, Senter for teknologi, innovasjon og kultur ved Universitetet i Oslo.
 - Francis Sejersted fikk en fremtredende plass i norsk offentlighet som medlem og leder av en rekke viktige utvalg og komiteer. De viktigste var Ytringsfrihetskommisjonen, stiftelsen Fritt Ord, der han var styreleder fra 2000 til 2011, og spesielt Den norske Nobelkomité, der han var medlem fra 1982 til 1999 og leder fra 1991.
- Kilde:** Store norske leksikon

Langt flere enn nære kollegaer har latt seg prege av hans liberale prinsipper og sinnelag, hans åpne, interesserte og jordnære stil

Demokratiet har sine teknokratiske forutsetninger, som han sa. Han var opptatt av hvordan vitenskap og teknologi muliggjorde handling, - og kunne temmes av samfunnet.

Francis selv var ingen teknolog. I sitt daglige virke på TMV kom han selv ikke stort lenger enn til forsøk på å temme floppydisker og WP51. Dette fikk han god hjelp til. Francis hadde i det hele tatt en hærskere av fans. Langt flere enn nære kollegaer har latt seg prege av hans liberale prinsipper og sinnelag, hans åpne, interesserte og jordnære stil.

Selv så han seg ikke mye tilbake. Annet enn mot Hilde Sejersted da, hans kone. Om det er riktig som det sies, at det alltid står en kvinne bak, må Hilde være Francis' virkelig lykkelige øyeblikk: Generøs, usnobbete og sprenglærd. Hun har et begrep om overskuddsfamilier, som hun bruker om andre. Men det må brukes om Francis og Hilde selv. Et riktig overskuddspar - med sterke følelser av forpliktelse overfor det som overskrider en selv.

Kristin Asdal, professor ved Senter for teknologi, innovasjon og kultur, Universitetet i Oslo